

Ասորական փոխառութիւնների մի ժառը բնիկ ասորի էէ, այլ պարսկերէնից, յունա-րէնից և լատիներէնից անցած ասորերէնի է յետոյ ասորական ձեւի ու կերպարանքի տակ՝ այդ լեզուից անցած հայերէնի։ Բառերից մի քանիսը հայերէնը փոխ է առել երկու անգամ։ մի անգամ ասորերէնից և միւս անգամ առաջին փոխառու լեզուից։ այնպէս որ միեւնոյն բառը ներկայանում է մեզ այժմ երկու տարբեր ձեւերով։ Ահա այս երկու կարգի փոխառութիւններից մի քանի օրինակ։

Աղուզայ-աղողայ — յն. աղոզոս
Ախուր-ախորիա — յն. Խխորիա-Խխորի
Աղեմ-ըղեմ — եբր. եղեմ — յն. եղեմ — հյ. եղեմ
Լոււմայ-լումա — լատ. Լումմուս
Գորայ-գորա — յն. խորա
Աստաթիկայ-աստաթիկա — յն. աստաթուս
Փիլիսոփայ-Ֆիլիսոֆա — յն. Ֆիլիսոֆոս-փիլիսոֆոս
Հոփսորայ-Հիփսորա — յն. ռոփսոր-հոփսոր
Քասր-քասրա — յն. քեստրոն-քեստրոն
Քարեփ-սարեփ — եբր. քարեփ — յն. քարսիս
Ապուղայ-ապուուլա — լատ. ամպուլլա

Գալով այն հարցին թէ երբ են կատարուած ասորական փոխառութիւնները հայերէնի մէջ, պատասխանը հետեւում է բոլոր նախորդ տուեալներէր։ Փոխառութիւնները սկսուել են Ն. Բ. երկրորդ դարից և մինչև այսօր էլ շարունակոււմ են, ի հարկէ շատ տարբեր չափերով։ Գրիստոսից առաջ կատարուած փոխառութիւնները՝ որոնք հայացած ասորիների միջոցով մտան հայերէնի մէջ, Հայաստանի հարաւային բնիկների լեզուում կարող էին լաւ լինել, բայց նրանց մի փոքր մասը միայն ընդհանուր հայերէնի սեպականութիւնը դարձաւ։ Այս հնագոյն փոխառութիւնները ճանաչոււմ են նրանով, որ կատարուած են ասորերէնի բացարձակ ձեւից (ինչպէս ցեղեւ, կեղեւ) եւ հետեւում են հայերէնի սղման ու ամփոփման օրէնքներին (Մծբին, հրեայ, ուրբար)։ Ասորական փոխառութեանց մեծագոյն մասը կատարուել է քրիստոնէական զարգացման առաջին շրջանին (Յ. Բ. Բ — Ե դար)։ սրանք զլիսաւորապէս ասորերէնի սաստիկական ձեւից են ծագում, հնագոյնները հետեւում են դեռ հայերէնի սղման ու ամփոփման օրէնքներին, աւելի նորերը՝ ոչ։ Ե. դարուց

յետոյ կատարուած փոխառութիւնները սակաւաթիւ են և բնաւ չեն հետեւում սղման ու ամփոփման օրէնքներին։ Այսպէս՝ սւլ ժամանակի փոխառութիւններ են ըստ Հիւբը-մանի՝ ծորաթ, մանիւղակ, օւսումայ, փուււայ, զուււպայ, օստաւալ, օւսփայ, օուււփայ, օոււկայ, մախար, որոնք առնուած են Ը-ԺԴ դարերին։ Այս եզրակացութեան հասնում է Հիւբըման հետեւեցնելով նոյն բառերի գործածութեան ժամանակից հայ մատենագրութեան մէջ, բայց այս բանը կարող է խաբուսիկ լինել։ Վերջապէս նորագոյն ժամանակի փոխառութիւնները կարող է միայն մատենների վրայ հաշուել և բոլորի էլ զըստեւում են միայն Ուրմիոյ — Սալմաստի բարբառում։ Ինչպէս կատար ասորի քահանայ Ուրմիոյ բարբառում։

Փոխառութեանց համար ընդունելով այսքան երկար ժամանակ, որոշ բառեր կարող են երկու անգամ փոխ առնուած լինել։ այսպէս օրինակ՝ ունինք կեղեւ բառը հին հայերէնից եւ նոյնի երկրորդ ձեւը կլեպ, որ զարծածառակն է միայն բարբառներում։ Երկուսն էլ փոխառուել են միեւնոյն ասորական բլամա ձեւից, մէկը հնագոյն շրջանում, երկրորդը աւելի յետոյ, թերեւ երրորդ շրջանում։

ԳՐԱԾ. Հ. ԱՃԱՌԱՆԱՆ

ԲՆԹԱՆԻՄԻ ԳԻՇԵՐ

Բերդեմէս ամէր ցեղեւ, երկինք աստղով է լցուել. Խաղաղութիւն մը կ'իջնէ մեծայեղույ, հոգեբար, Ու անոր հետ՝ բառաբեմ, մաղ մաղ սկի կը ցաղի Անուանին մէջ երկնեղով խորհուրդ մեծ, սմանելի։

Ա՛հ, սրտեւ ողբորդիւն. Խաւաք անտ կ'անցայի, Լաւաւարդ տղեւ մեղեմի, հակա փոխադին կապի, Անբաւարքիւն է անգործ ամալ բեմեղ աւ սընդուս։

Ու օրեգեղ տըրդ, Բերդեմէս աստղին օակ Լաւ կը զգնու երկնաւար, հորեւակներն երբ յսակ «Փառք ի քարանդա» կ'երգեն հովիւներուն գեցնամած, Ուր հիւսեղի կը լռան օտար քիչէ և Առաւած։